

AGNIESZKA JASZCZUK

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi

Katedra Edukacji Muzycznej

„Odkrywcy muzyki” jako metoda wspomaganie muzycznego rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym

STRESZCZENIE:

W niniejszym artykule zostaną przedstawione i omówione wyniki badań ankietowych publiczności koncertów dla dzieci „Odkrywcy Muzyki” odbywających się w sobotnie przedpołudnia w Filharmonii Łódzkiej. Sondaż przeprowadzono przy udziale Filharmonii Łódzkiej oraz Katedry Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi. „Odkrywcy Muzyki” to wyjątkowy projekt artystyczny, przeznaczony dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (od 4 do 7 lat), prowadzony metodą niemieckiego kompozytora i pedagoga Carla Orffa. Podstawę metody stanowią założenia ogólnowychowawcze.

Wyniki ankietowe mówią o dużym zadowoleniu z koncertów zarówno dzieci, jak i dorosłych. Rodzice uważają, że atmosfera była przyjemna, udział w imprezie dał dziecku wiele radości, czuło się na niej dobrze, a co ważniejsze, była ona dostosowana do jego poziomu intelektualnego i emocjonalnego oraz okazała się wspaniałym wspólnym przeżyciem dla całej rodziny. Pozytywnym sygnałem jest także chęć ponownego przyścia na koncert wyrażona przez $\frac{4}{5}$ badanej publiczności. Pozytywne skutki uczestnictwa w spotkaniach muzycznych u swoich dzieci zaobserwowało prawie 90% rodziców i opiekunów.

SŁOWA KLUCZOWE: dzieci, wiek przedszkolny, stymulacja, muzyka, wspomaganie rozwoju.

WSTĘP

Muzyka to nieodzowny element życia każdego człowieka. „Aktywne wychowanie przez sztukę kieruje na właściwą drogę proces wychowawczy, pobudza wyobraźnię, daje możliwości poszukiwania własnych dróg twórczych i pozwala na rozwój osobowości” [Cieślik-Klauza 2006, s. 136]. Kształcenie dzieci w wieku przedszkolnym jest niezwykle ważne dla ich ogólnego rozwoju. Dzieci poznają otaczający świat przede wszystkim przez wrażenia zmysłowe, wzrokowe, słuchowe i dotykowe. Podczas obserwacji zjawisk muzycznych dzieci dokonują spostrzeżeń wymagających od nich koncentracji uwagi, co ma ogromny wpływ na rozwój pamięci i myślenia.

Wychowanie muzyczne jest to proces organizowania różnorodnych doświadczeń muzycznych, ukierunkowanych na rozwijanie percepcji i jest samo w sobie obiektem poznania. Występuje jako ściśle zaprogramowany przedmiot, interesujący dla dziecka. Im wcześniej wychowanie muzyczne stanie się dla dziecka przedmiotem emocjonalnie atrakcyjnej działalności, tym silniejsze będą jego motywacje, a zainteresowania muzyczne trwalsze. W przedmiocie tym nie chodzi tylko o to, aby dzieci umuzykalnić, rozwinąć w nich zdolności muzyczne, ale przede wszystkim, aby przez kontakt z muzyką skutecznie wpłynąć na rozwój cech osobowościowych dziecka, a głównie na emocje i motywacje.

W badaniu skoncentrowano się na dzieciach w wieku przedszkolnym, gdyż właśnie w tym wieku mają miejsce intensywne procesy rozwojowe, kształtuje się osobowość dziecka i pojawiają się pierwsze doświadczenia. Okres ten charakteryzuje się specyficznymi właściwościami, z których najważniejsze to potrzeba ruchu, impulsywność, zmienność reakcji odczuciowych, zaciekawienie, naśladownictwo z tendencją do odtwarzania i twórczego przetwarzania otaczającej go rzeczywistości oraz myślenie konkretno-wyobrażeniowe. Dziecko w wieku przedszkolnym jest bardzo zainteresowane otaczającym go światem. By dobrze funkcjonować w nowym środowisku, musi nauczyć się kontroli nad własnymi procesami psychicznymi i właściwych form działania. Okres przedszkolny przygotowuje dziecko do podjęcia nauki w szkole.

Przedmiotem prowadzonych przez autora badań jest opinia rodziców dotycząca atrakcyjności i poziomu zajęć, obserwowanych efektów umuzykalniających oraz wychowawczych w rozwoju ich dzieci. Celem prowadzonych badań jest poznanie stopnia zadowolenia rodziców i opiekunów z warsztatów z cyklu „Odkrywcy Muzyki”, zrozumienie oczekiwań rodziców, ale przede wszystkim próba odnalezienia odpowiedzi na pytanie, jakie wpływy na zachowanie, rozwój i umuzykalnienie dziecka mają te zajęcia.

PODSTAWY TEORETYCZNE

Wiele źródeł wskazuje, że częste obcowanie z wartościową muzyką (np. muzyką klasyczną) i jej poznawanie powinno prowadzić do rozwoju i utrwalania umiłowania muzyki, do wyrobienia gustu estetycznego. Ten ostatni aspekt polega na rozwijaniu umiejętności rozróżniania wartości (w tym estetycznych) różnych wytworów sztuki. Opiera się ono często na estetycznej świadomości, a także na intuicji, która stanowi podstawę właściwej oceny dzieł sztuki. Wychowanie muzyczne ma stwarzać dogodne warunki do zaspokojenia i rozwoju naturalnych potrzeb estetycznych człowieka (zwłaszcza dzieci i młodzież), przez tworzenie i przeżywanie piękna w muzyce.

Zdaniem Marii Przychodzińskiej-Kaciczak „dzieci powinny być wychowywane muzycznie tak, aby było to działanie skuteczne i atrakcyjne, wytrzymujące konkurencję form masowej kultury” [Przychodzińska-Kaciczak 1989, s. 119]. Już najwcześniejsze kontakty dziecka z muzyką muszą być świadomie kierowane, powinny wynikać ze zrozumienia całości kształtu zjawiska „muzyka i osobowość”. Sztuka, w tym także muzyka, ma wiele do zaoferowania dziecku i współczesnemu człowiekowi, pragnącemu wejść z nią w bliski kontakt, którego potrzeba nie rodzi się jednak sama, ale powstaje pod wpływem troskliwego wychowania [Przychodzińska-Kaciczak 1984, s. 13–15].

Wielu autorów takich jak S. Wasiak, J.K. Lasocki czy M. Przychodzińska-Kaciczak podkreśla, iż wychowanie muzyczne łączy się z wychowaniem przez sztukę. Termin ten jest bardzo popularny w literaturze pedagogicznej. Wincenty Okoń uważa, że wychowanie muzyczne, to „dział wychowania estetycznego polegający na realizacji różnorodnych form działalności muzycznej wychowanków, a przede wszystkim na słuchaniu dzieł muzycznych, ich wykonywaniu i własnej twórczości muzycznej w zakresie właściwym dla pełnego rozwoju osobowości i uczestnictwa w kulturze muzycznej polskiej i obcej” [Okoń, s. 349]. Obecnie istnieje co najmniej kilka propozycji spójnych koncepcji muzycznego rozwoju. Zgodnie z najnowszymi koncepcjami uczenie się muzyki jest procesem, w którym reprezentacje umysłowe rozwijają się, zmieniają i stopniowo różnicują. Bardzo ważnym systemem wychowania muzycznego jest metoda Carla Orffa¹. Należy zauważyć, że rozpowszechnił ją Instytut Orffa, działający przy Mozarteum w Salzburgu. Instytut ten od wielu lat prowadzi prace nad rozwojem idei wychowania muzycznego, inspirowanego założeniami tego niemieckiego kompozytora i pedagoga.

Podstawowymi zasadami metody Orffa są:

- nacisk na kształcenie poprzez zabawę,
- rozwijanie muzykalności u dzieci od najmłodszych lat,
- wzajemnie integrowanie oraz przenikanie się muzyki, słowa i ruchu.

Wspomniany autor w swojej koncepcji wykorzystuje muzykę i aktywność dziecka do celów wychowawczych, a także po to, by przygotować je do umiejętności zrozumienia dzieł sztuki. Orff „stara się rozbudzić u dzieci i młodzieży zamięłowania i zainteresowania muzyczne przez tworzenie muzyki – improwizacje, a nie przez jej odtwarzanie” [Burowska 1976, s. 87]. System Orffa kierowany jest nie tylko do dzieci uzdolnionych muzycznie, ale do wszystkich dzieci o różnym potencjale intelektualnym, a nawet dzieci niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo. Walerami metody Orffa są przede wszystkim: wszechstronność, powszechność i atrakcyjność [Burowska, s. 87]. Poddając analizie system Carla Orffa, warto zwrócić uwagę na fakt, że naczelnym celem tej metody jest kształcenie przyszłych odbiorców muzyki. Według samego autora „wszystkie przeżycia wczesnego wieku, wszystko, co w dziecku zostanie obudzone i rozwinięte, pozostaje mu właściwe przez całe życie” [Burowska, s. 88].

Orff wzorował się na sposobie myślenia szwajcarskiego muzyka i pedagoga Emila Jaques-Dalcroze’a, który propagował gimnastykę rytmiczną, stanowiącą swoistą drogę

¹ Carl Orff (1895–1982) – niemiecki muzyk, kompozytor, pedagog i dyrygent. Opracował własną metodę wychowania muzycznego dzieci, której głównym elementem jest śpiew i gra na prostych instrumentach perkusyjnych (tzw. instrumentarium Orffa). Metoda Orffa jest także powszechnie wykorzystywana w muzykoterapii dorosłych, a zwłaszcza niepełnosprawnych dzieci.

umuzykalnienia. Jako pedagog wyszedł z założenia, że kulturę fizyczną dziecka należy rozwijać w ściślejszej korelacji z kulturą rytmiczno-ruchową oraz kulturą słowa. Orff dzięki rozbudowanemu repertuarowi ćwiczeń i zabaw dawał szansę do rozwijania zadatków, predyspozycji i talentu zarówno dzieciom wybitnie uzdolnionym, jak i zaniedbanym, które miały przy tym okazję wyrównać swe braki w stosunku do rówieśników. Ćwiczenia Orffa polegają na rytmizowaniu i melodyzowaniu tekstów. Prowadzą do zrozumienia okresowości i prawidłowości budowy melodii. Dzięki tego typu ćwiczeniom dzieci i młodzież mają okazję zapoznać się z prostą grą „echa” (imitacje), ćwiczeniami uzupełniającymi, z formą małej pieśni, wariacji, ronda i kanonu. Wszystkie te formy mogą być wykonywane rytmicznie lub rytmiczno-melodycznie z podkładem lub bez podkładu tekstu [Przychodzińska-Kaciczak, 1989]. Według teorii Orffa muzyka wywodzi się ze słowa. W przypadku wychowania muzycznego małych dzieci należy rozpocząć ich edukację od rytmizowania imion, zabawek, kwiatów, warzyw itp. Z kolei u dzieci starszych wprowadza się już frazy dłuższe, np. przysłowia, powiedzonka, proste rymowanki czy wierszyki. W metodzie Carla Orffa nie wprowadzamy wiadomości teoretycznych dotyczących metrum i wartości rytmicznych. Takty dwu-, trzy-, i cztermiarowe wprowadza się za pomocą wyrazów o różnej ilości sylab.

Zdaniem Orffa bardzo ważnym elementem wychowania muzycznego dziecka jest dźwięk. Na tej podstawie autor wyodrębnił pomysł wprowadzenia do ćwiczeń akompaniamentu wykonywanego przez samych uczniów. Dzieci, próbując układać melodię do zrytmizowanych tekstów, rozwijają się i nabierają pewności.

Orff zaleca „instrumentować” owe ćwiczenia zarówno własnym ciałem (klaskanie, tupanie, klepanie, pstrykanie itp.), jak i za pomocą instrumentów muzycznych. Podkreślenia wymaga też fakt, że dużą rolę odgrywają również instrumenty niemelodyczne: bębni, tamburyny, mały i wielki bęben, zestaw bongosów, marakasy, pudełka, kołatki, kastaniety, talerze, grzechotki z brzękadłami i inne, oraz melodyczne: dzwonki, metalofony, ksylofony [Przychodzińska-Kaciczak, s. 76].

Należy zauważyć, że w wychowaniu muzycznym Orffa szczególną rolę odgrywa gra na instrumentach. W tego rodzaju wychowaniu dzieci mają kontakt z instrumentami już od samego początku swojej edukacji. Przyswojenie pewnych zachowań ma na celu rozwój dzieci pod kątem muzycznym. Nauczyciel ma za zadanie dobrać repertuar tak, aby nie znużyć i nie zniechęcić dzieci – musi on być ciekawy, ale nie za trudny.

Bardzo istotną funkcję w wychowaniu muzycznym Orffa pełni ruch przy muzyce. W metodzie nie ma ustalonych reguł poruszania się. Nie istnieją też ustalone umowne gesty, figury. Ruch powinien być spontaniczny, kreatywny i swobodny, zależny od wewnętrznego nastroju dziecka. Prosty ruch powinien najczęściej przybierać postać takich czynności jak: chód, bieg, podskoki, czworakowanie. Wraz z upływem czasu ruch przybiera charakter improwizowany. Na samym końcu przybiera formę kreatywną.

Ważną formą zajęć propagowaną przez Orffa jest także tworzenie muzyki, które przybiera kształt improwizacji. Improwizacja może mieć charakter wokalny, instrumentalny, wokально-instrumentalny i ruchowy. Tworzenie muzyki jest charakterystycznym etapem dla grupy dzieci młodszych. Następne etapy w tworzeniu muzyki w systemie Orffa noszą już pewne cechy improwizacji kierowanej.

Ważnym elementem edukacji muzycznej jest również śpiewanie. Jednak przybiera ono rolę drugoplanową. Śpiew polega na wykonywaniu piosenek dziecięcych, ludowych, fragmentów muzyki poważnej przy akompaniamencie. Główny nacisk jest kładziony na ekspresję, wynikającą z zaangażowania dziecka i jego możliwości twórczych. Istotnym elementem w omawianej metodzie jest także słuchanie muzyki, będące twórczym interpretowaniem dochodzących dźwięków. Młodsze dzieci mają szansę przysłuchiwania się dźwiękom, dostrzegania ich barwy. W melodii mają okazję wyodrębnić grupy instrumentów; poprzez te zabiegi rozwijają swą wrażliwość na ich współbrzmienie. Metoda Orffa daje możliwość przygotowania się do świadomej percepcji muzyki. Słuchanie muzyki ma miejsce podczas wspólnej improwizacji oraz podczas wspólnego odtwarzania muzyki i gry na instrumentach.

Procedury postępowania w metodzie Orffa są różnorodne. Przede wszystkim cechą charakterystyczną tego systemu jest odrzucanie narzuconych schematów. Należy kierować się głównie zasadami zgodnymi z psychologią rozwojową dziecka. Ćwiczenia rozpoczynają się od dzielonego na sylaby słowa czy zdania wypowiedzianego w bardzo prostym rytmie. Potem dołącza się ruch ciała, a następnie ruch ten przenosi się na instrument perkusyjny. Kolejnym etapem jest zamiana słowa w piosenkę. Piosenka z kolei łączy się z gestem, ruchem. Dziecko może klaskać, sięgnąć po instrument muzyczny. Ciało dziecka wprowadzane jest w ruch rytmiczny, lokomocyjny, prowadzony po różnych liniach. Następnie wprowadza się improwizację ruchową z globalnym zaangażowaniem ciała, na tle muzyki perkusyjnej, żywej lub mechanicznej, z rekwizytem lub bez niego. Jak wiadomo dzieci są z natury ruchliwe. Ta niepoohamowana ruchliwość, a także tendencja do wyrażania swojej ekspresji przy pomocy ruchu, jest w różny sposób podporządkowana określonym zadaniom ruchowym. Wszelkie ćwiczenia bazują na gestach, mimice i zadaniach docelowych. Ćwiczenia mają za zadanie sprawić, aby dziecko poznało swoje możliwości ruchowe, wyczuło stosunki przestrzenne, czasowe oraz wykazywało chęci do współpracy w grupie [Smoczyńska-Nachtman 1990, s. 90].

W metodzie Carla Orffa bardzo dużą funkcję pełni improwizacja ruchowa, która jest traktowana jako forma spontanicznej twórczości. Wymaga ona przede wszystkim fantazji i kultury ruchu, jego zrytmizowania i płynności, a jednocześnie jest podporządkowana jakiemuś generalnemu zadaniu. Przykładami docelowymi, z których czerpać można inspirację do układania zadań zgodnie z metodą Orffa, są przykłady z własnego otoczenia, własnych obserwacji i przeżyć, ilustracja ruchowa prostych opowieści, próba ilustracji ruchowej prostych rytmów i melodii. Warto skupić się na prawidłowym rozpoczęciu, aby zachęcić dziecko do dalszej współpracy.

Podsumowując, metoda Orffa pozwala na twórczą samodzielność dzieci, poszukiwanie różnych rozwiązań, odkrywanie coraz to innych, bogatszych środków wyrazu. Taka aktywność prowadzi do intensywnego rozbudzenia wyobraźni i wrażliwości w ogólnym i muzycznym znaczeniu, do wejścia – nawet przy niewielkiej wiedzy muzycznej uczniów – w bogaty świat muzyki. Metodę tę można określić mianem metody dążącej do: „jak największej twórczej aktywności, swobody i radości w obcowaniu dziecka z muzyką, jak najbliższej psychiki dziecka i jego muzycznych potrzeb” [Przychodzińska-Kaciczak 1999, s. 29].

KILKA SŁÓW O „ODKRYWCACH MUZYKI”

Filharmonia Łódzka to miejsce nie tylko dla dorosłych. Dzięki warsztatom artystycznym pt. „Odkrywcy Muzyki”, odbywającym się w filharmonii, dzieci mogą przeżyć niezapomnianą i fascynującą przygodę, nie mniej ciekawą niż w piaskownicy, kinie czy zoo. Najmłodszy mają okazję do stania się prawdziwymi odkrywcami muzyki, poznając przy tym bogactwo dźwięków, bawiąc się, ciesząc grą, tańcem i śpiewem.

„Odkrywcy Muzyki” to wyjątkowy projekt artystyczny prowadzony metodą niemieckiego kompozytora i pedagoga Carla Orffa. Podstawę metody stanowią założenia ogólnowychowawcze. Tworzenie, odtwarzanie i słuchanie muzyki łączą się w tej koncepcji w całość, przy czym szczególny nacisk położony jest na aktywność twórczą dziecka. W skład formy wychowania muzycznego wg Orffa wchodzi: odtwarzanie i tworzenie muzyki wokalne i instrumentalnej, realizacja ruchowa muzyki oraz gra na instrumentach i śpiewanie połączone z ruchem.

Podczas godzinnych warsztatów wykorzystywana jest naturalna skłonność dzieci do łączenia ruchu, gestu i tańca, dlatego też punktem wyjścia w początkowych zabawach muzycznych są wyliczanki, wierszyki, imiona dzieci i wszystko to, co można zrytmizować. Rytmizowanie stanowi formę zabawy, lecz również poprzez zróżnicowanie artykulacyjne i dynamiczne nabiera znaczenia emocjonalnego. Podczas warsztatów wykorzystywane są instrumenty muzyczne, które Carl Orff stworzył specjalnie dla dzieci (tzw. instrumentarium Orffa). Dzieci niezależnie od poziomu swoich uzdolnień muzycznych mogą na nich grać.

„Odkrywcy Muzyki” to projekt realizowany we współpracy z Polskim Towarzystwem Carla Orffa, którego celem jest propagowanie kształcenia muzycznego dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez ogólne wychowanie estetyczne, zgodne z duchem czasu, przy jednoczesnym włączeniu rozwijania idei Carla Orffa. Warsztaty odbywają się pod okiem doświadczonych nauczycieli z Polskiego Towarzystwa Carla Orffa. Podczas warsztatów dzieci nabywają umiejętności, które później prezentują wspólnie na scenie podczas koncertu. Rodzice w tym czasie mogą odpocząć w kawiarni bądź przyglądać się poczynaniom swoich dzieci. Dla pozostałych możliwe jest nabycie biletu tylko na koncert i przyjście w charakterze słuchacza. Na koncerty odbywające się po warsztatach zapraszani są muzycy instrumentalni. Prezentują dzieciom swoje instrumenty, dokładnie opisując, do jakiej grupy należą, w jaki sposób można wydobyć z nich dźwięk oraz jak współbrzmia ze sobą. Na jednym z koncertów dzieci mogły usłyszeć piosenki z filmów i bajek, m.in. z *Piratów z Karaibów* i *Akademii Pana Kleksa*, na innym z kolei utwory Andrzeja Panufnika w wykonaniu Neoquartetu, w którego skład wchodzi: skrzypce, altówka, wiolonczela oraz fortepian.

DOTYCHCZASOWE BADANIA

Ocena publiczności koncertów symfonicznych ma niedługą tradycję. W latach 80. jednym z nielicznych tego typu projektów była praca Dollase i współpracowników dotycząca preferencji uczestników koncertów jazzowych i rockowych [Dollase, Rüsenberg, Stollenwerk 1978], a później także koncertów symfonicznych [Dollase, Rüsenberg, Stollenwerk 1986]. W latach 90. Neuhoff prowadził badania wśród słuchaczy koncertów symfonicznych

i operowych [Neuhoff 2001]. Publiczność koncertów symfonicznych z klasycznym programem i z programem muzyki współczesnej ankietowali wspólnie w 2000 roku Uniwersytet we Frankfurcie (nad Menem) oraz rozgłośnia radia Hessische Rundfunk Bastian [Bastian i in. 2003]. Ich celem było zbadanie preferencji, motywacji, oczekiwań słuchaczy. W Niemczech w roku 2006 opublikowane zostały sondaże telefoniczne publiczności koncertów symfonicznych oraz operowych zlecone przez stację radiowo-telewizyjną ARD (ARD-E-Musikstudie) [Eckhardt, Pawlitz, Windgasse 2006].

Badanie zadowolenia publiczności z koncertów dla dzieci niestety nie może pochwalić się tak długą tradycją. Jeden z niewielu tego typu przeprowadzonych projektów został zrealizowany w 2005 roku przez Instytut Badań Zdolności Muzycznych (IBFM) w Paderborn oraz Wyższą Szkołę Muzyczną w Detmold (Hochschule für Musik, Detmold, Niemcy). Badaniem objęto publiczność z dwóch koncertów organizowanych przez pracowników i studentów Akademii Muzycznej w cyklu: *Concertino piccolino*. Koncerty dla młodej publiczności miały formę abonamentową w liczbie sześciu w sezonie artystycznym. Kolejnym tego rodzaju przedsięwzięciem był projekt zrealizowany wspólnie przez IBFM oraz Filharmonię Łódzką w 2008 roku. Dotyczył on publiczności dziecięcych koncertów pt. „Spotkanie z nutką” organizowanych przez Filharmonię Łódzką, a przeprowadzony został przez Stellę Kaczmarek [2009].

Cele badania ankietowego

Celem badania ankietowego przeprowadzonego w Filharmonii Łódzkiej podczas warsztatów „Odkrywcy Muzyki” dnia 29 maja 2014 roku w sezonie artystycznym 2013/2014 było:

- zbadanie stopnia zadowolenia rodziców i opiekunów z warsztatów,
- poznanie oczekiwań rodziców w związku z przyszłymi zajęciami z cyklu „Odkrywcy Muzyki”,
- poznanie funkcji, jakie zajęcia mogą spełniać wobec najmłodszych,
- poznanie efektów oddziaływań zajęć na rozwój dzieci biorących udział w warsztatach,
- ocenę jakościową przeprowadzonych warsztatów.

Problemy badawcze dotyczyły następujących zagadnień:

- jak rodzicom podobają się zajęcia i jak oceniają oni osoby prowadzące pod kątem kontaktu z dziećmi?
- czy dobór przykładów jest właściwy?
- jakie jest samopoczucie dziecka w trakcie warsztatów i po?
- czy dziecko jest muzykalne i czy muzyka stanowi ważny element w życiu rodzinnym?
- co rodzice chcieliby usłyszeć i zobaczyć na kolejnych zajęciach?
- jaki wpływ na zachowanie i umuzykalnienie dziecka mają zajęcia „Odkrywcy Muzyki”?
- jakie cele ogólnowychowawcze i motywacje przyświecają rodzicom?
- czy rodzice mają chęć ponownie zapisać swoje dzieci na warsztaty?

METODA BADAWCZA

Badanie rodziców/opiekunów dzieci biorących udział w warsztatach odbyło się przy pomocy specjalnie skonstruowanego kwestionariusza składającego się z 48 pytań. Pytania

zostały podzielone na trzy części. Część I odnosiła się do ogólnej oceny zadowolenia z zajęć i atmosfery na nich panującej. Rodzice oceniali utwory muzyczne, osoby prowadzące zajęcia oraz poziom aktywnego uczestnictwa dzieci na zajęciach. Część II oprócz danych, tj. wiek płeć i wykształcenie, zawierała także wiele pytań/stwierdzeń odnoszących się do oczekiwań, ocen, funkcji i efektów wywołanych poprzez uczestnictwo dziecka w zajęciach. Część III zawierała pytanie otwarte, gdzie każdy ankietowany mógł wyrazić, jakie ma życzenia w związku z przyszłymi zajęciami z cyklu „Odkrywcy Muzyki” organizowanymi przez Filharmonię Łódzką. Wszystkie pytania skierowane były do rodziców/opiekunów, a odpowiedzi skonstruowane na czterostopniowej skali Likerta (najczęściej: zdecydowanie nie – zdecydowanie tak).

Ankiety były rozdawane, przed rozpoczęciem zajęć oraz w trakcie przerwy, przeze mnie oraz przez personel obsługujący warsztaty. Łącznie wypełniono i otrzymano 100 ankiet.

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

W niniejszym artykule zaprezentowane zostaną wyniki opisanych badań, podzielone na analizę częstości, różnic grupowych oraz współczynnika korelacji. Artykuł zakończy dyskusja nad uzyskanymi wynikami oraz wnioski z badań.

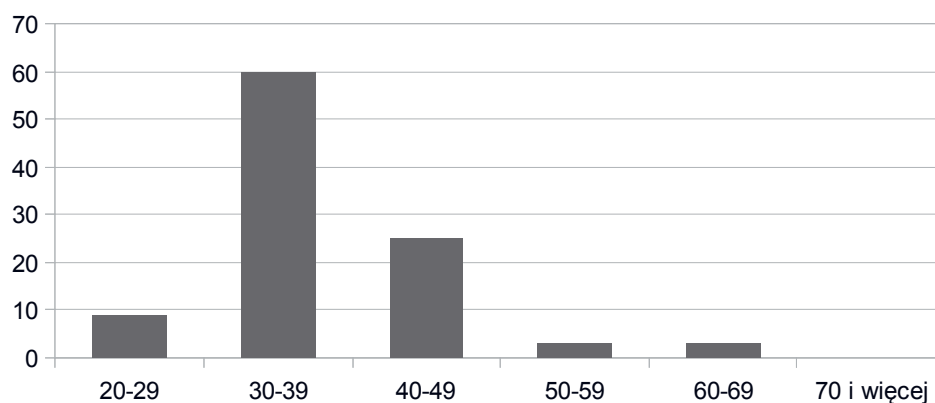
Charakterystyka badanych osób i ich dzieci (analiza danych demograficznych)

W badaniu udział wzięło 100 respondentów – rodziców bądź opiekunów dzieci, które uczestniczyły w warsztatach muzycznych prowadzonych metodą Carla Orffa.

Większość rodziców (60%), którzy wzięli udział w badaniu to osoby pomiędzy 30. a 39. rokiem życia. Co czwarty badany (25%) miał od 40 do 49 lat, a co jedenasty (9%) od 20 do 29 lat. Powyżej 49 lat miało 6% badanych. Co do grupy wiekowej 50–59, 60–69 oraz 70 i więcej, można przypuszczać, że byli to raczej dziadkowie dzieci biorących udział w warsztatach.

Rys. 1. Wiek rodziców / opiekunów

Prawie trzy czwarte badanych (72%) to kobiety. Mężczyźni stanowią pozostałe 28% ogółu respondentów. Wynika z tego, iż częściej na koncerty chodzą ze swoimi pociechami

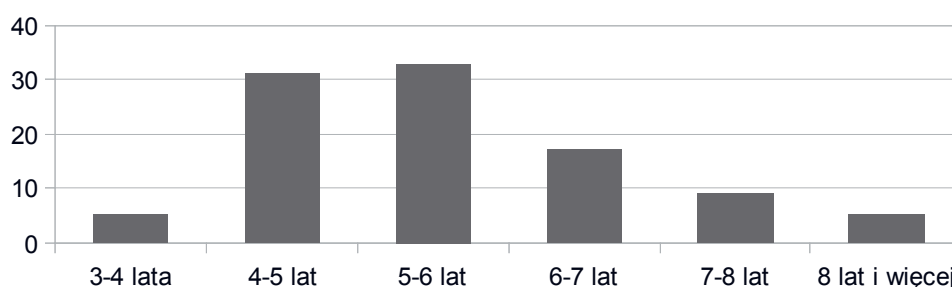

Źródło: Opracowanie własne

mamy / opiekunki. Niemal co trzeci rodzic (32%) gra na jakimś instrumencie. Wśród najczęściej wymienianych instrumentów znalazły się: gitara, akordeon, skrzypce, fortepian oraz perkusja. Większość respondentów (68%) nie gra na żadnym instrumencie muzycznym. Zdecydowana większość badanych rodziców (prawie dwie trzecie, 73%) posiada wykształcenie wyższe. Wykształcenie wyższe niepełne oraz średnie ma po 11% respondentów, a zawodowe 2%. Inne niż wymienione w kategorii odpowiedzi „wykształcenie” ma 3% respondentów.

Co trzecie dziecko (33%), którego rodzic brał udział w badaniu miało 5–6 lat, a niemal co trzecie (31%) 4–5 lat. Młodsze, tzn. 3–4-letnie dzieci, stanowiły 5% ogółu, a starsze, tzn. mające co najmniej 6 lat – 31% ogółu. Podsumowując, dwie trzecie dzieci rodziców należących do badanej grupy miało 4–6 lat, czyli było wieku przedszkolnym. Młodsze oraz starsze łącznie stanowiły $\frac{1}{3}$ dzieci.

Rys. 2. Wiek dziecka

Źródło: Opracowanie własne

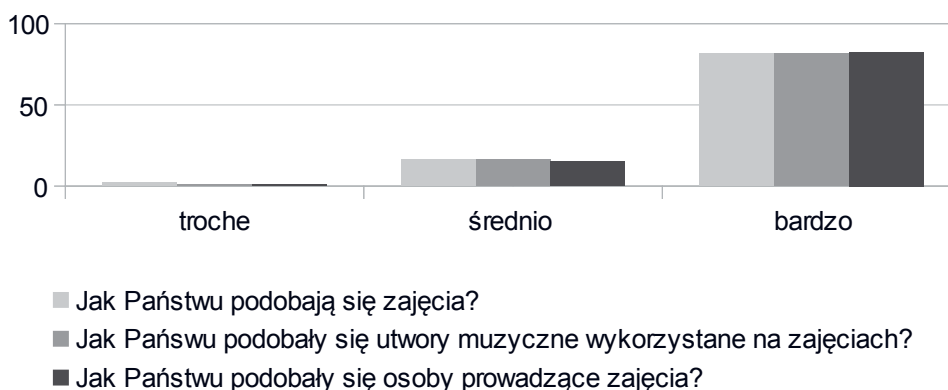
Analiza upodobań badanej grupy

Pierwszym omawianym aspektem będzie stopień zadowolenia z zajęć, zarówno w ocenie dzieci, jak i ich opiekunów/rodziców.

Na pytanie: Czy dziecko lubi brać udział w zajęciach „Odkrywcy muzyki?”, 90% rodziców/opiekunów odpowiedziało twierdząco. Pozostałe – negatywne oraz neutralne odpowiedzi – stanowiły jedynie 10%. Ponad połowa respondentów (58%) deklaruje, że ich dzieci zdecydowanie lubią brać udział w zajęciach. Z kolei co trzeci badany (32%) jest zdania, że jego dziecko raczej to lubi. Tylko 3 badanych (3%) jest zgoła odmiennego zdania, tzn. ich zdaniem dzieci zdecydowanie nie lubią brać udziału w zajęciach.

Zdecydowanej większości rodziców (81%) zajęcia bardzo się podobały. Jedynie 17% deklaruje, że podobały im się średnio, a 2%, że podobały się trochę. Nie było odpowiedzi negatywnych. Również zdecydowana większość respondentów (82%) deklaruje, że utwory muzyczne wykorzystane na zajęciach bardzo im się podobały, a reszcie (18%) podobały się średnio albo trochę. Podobne liczby odnoszą się do oceny osób prowadzących zajęcia. Aż dla 83% badanych osoby prowadzące zajęcia podobały się bardzo, a zaledwie dla 17% średnio i trochę.

Rys. 3. Stopień zadowolenia z zajęć

Źródło: Opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów (89%) jest zdania, że udział procentowy muzyki w zajęciach był właściwy. Zaledwie 6% uważa, że muzyki było za mało, a 5%, że było jej za dużo. Również zdecydowana większość badanych (79%) uważa, że możliwość udziału i aktywnego uczestnictwa dzieci na zajęciach (śpiewanie piosenek, aktywność ruchowa, nauka tańca) była właściwa. W opinii 18% było jej za mało, a w opinii zaledwie 3% – za dużo.

Podsumowując, możemy stwierdzić, że w przeważającej większości zarówno sam warsztat, jego prowadzenie, jak i liczba wykorzystanych w nim utworów muzycznych zostały ocenione bardzo pozytywnie.

Ocena samopoczucia dzieci oraz aspektów poznawczych związanych z uczestnictwem przez nie w zajęciach

Aż 92% respondentów jest zdania, że ich dzieci *zdecydowanie* lub *raczej* miały wiele przyjemności z zajęć. Z kolei aż 90% badanych *zdecydowanie* lub *raczej* uważa, że ich dziecko mogło dowiedzieć się wiele o muzyce. Nieco gorzej wygląda natomiast sytuacja w zakresie samopoczucia dzieci na zajęciach. Żaden z respondentów nie był zdania, że dziecko czuło się *zdecydowanie* dobrze, natomiast zdaniem 44% dziecko czuło się *raczej* dobrze, a zdaniem połowy (50%) *raczej* się dobrze nie czuło. Nielicznie osoby (6%) uważają nawet, że ich dziecko *zdecydowanie* nie czuło się dobrze na zajęciach. Prawdopodobnie wiek dziecka miał tutaj znaczenie. Można zatem powiedzieć, że w tej kwestii istnieje znaczne pole do poprawy.

Aż 89% respondentów jest zdania, że zajęcia są odpowiednio skonstruowane i dostosowane do poziomu dzieci. Również zdecydowana większość (90%) rodziców deklaruje, że zajęcia *zdecydowanie* lub *raczej* podobały się im samym (rodzicom/opiekunom).

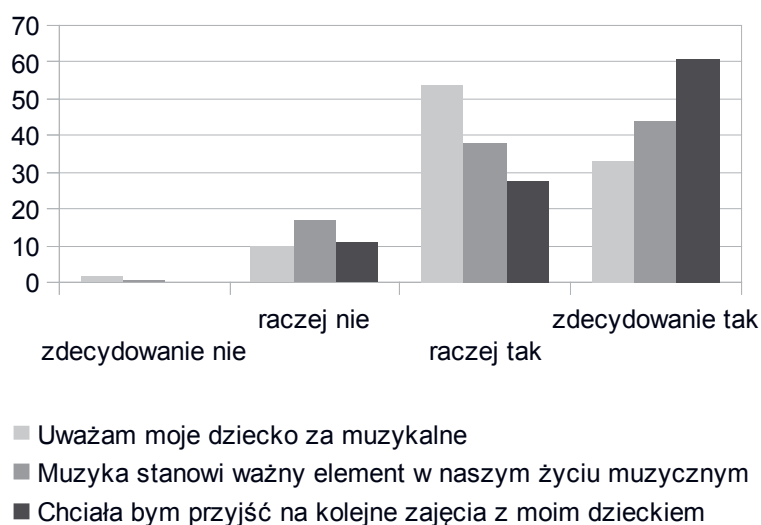
Niemal połowa respondentów (48%) *zdecydowanie* lub *raczej* podziela pogląd, że w zajęciach powinno być więcej informacji dotyczących utworów muzycznych, które zostały podczas nich wykorzystane. Również blisko połowa (49%) *zdecydowanie* lub *raczej* jest zdania, że podczas zajęć powinno być więcej zabaw muzycznych. A zatem warto

zastanowić się nad wprowadzeniem podczas zajęć większej ilości różnego rodzaju aktywności tj.: zabaw muzycznych oraz większej ilości informacji na temat utworów muzycznych wykorzystanych podczas ich trwania.

Następne pytania zamieszczone w ankiecie dotyczyły atmosfery panującej na zajęciach. Aż dwóch na trzech badanych (64%) zgadza się z tym, że zajęcia pobudziły ich osobiście do słuchania i zajmowania się muzyką (*zdecydowanie* tak 23%, *raczej* tak 41%). Jeszcze więcej, bo aż 91% respondentów jest zdania, że zajęcia są wspaniałym wspólnym przeżyciem zarówno dla nich, jak i dla ich dziecka (*zdecydowanie* tak 40%, *raczej* tak 51%). Niewiele mniej (89%) badanych, zgadza się z tym, że atmosfera na zajęciach jest bardzo przyjemna (*zdecydowanie* tak 56%, *raczej* tak 33%). Z kolei 4 na 5 badanych (80%) deklaruje, że zajęcia są dla nich osobiście bardzo interesujące (*zdecydowanie* tak – 43%, *raczej* tak – 37% badanych).

Swoje dziecko za muzyczne w stopniu bardzo wysokim, wysokim i średnim uważa aż 87% respondentów. Z kolei aż 82% rodziców/opiekunów uważa, że muzyka stanowi ważny element w ich życiu (*zdecydowanie* tak: 44%, *raczej* tak: 38%). Na kolejne zajęcia ze swoim dzieckiem *zdecydowanie* lub *raczej* chcieliby przyjść ponownie aż 89% badanych.

Rys. 4. Stopień umuzykalnienia dziecka. Chęć przyścia na kolejne zajęcia

Źródło: Opracowanie własne

Reasumując, oczekiwania rodziców/opiekunów dotyczące filharmonicznych warsztatów i koncertów dla dzieci są następujące: oczekują oni przede wszystkim rodzinnego, wspólnego przeżycia dla wszystkich członków oraz przyjemności dla dziecka płynącej z koncertu. Na pozostałych miejscach znajdują się względy edukacyjno-pedagogiczne oraz ogólne umuzykalnienie i socjalizacja muzyczna.

Przeprowadzając badania, autor chciał się dowiedzieć, jakie są reminiscencje oraz skutki udziału w zajęciach dla dziecka i czy takowe w ogóle mają miejsce. Aż 84% badanych

Rys. 5. Efekty udziału w zajęciach

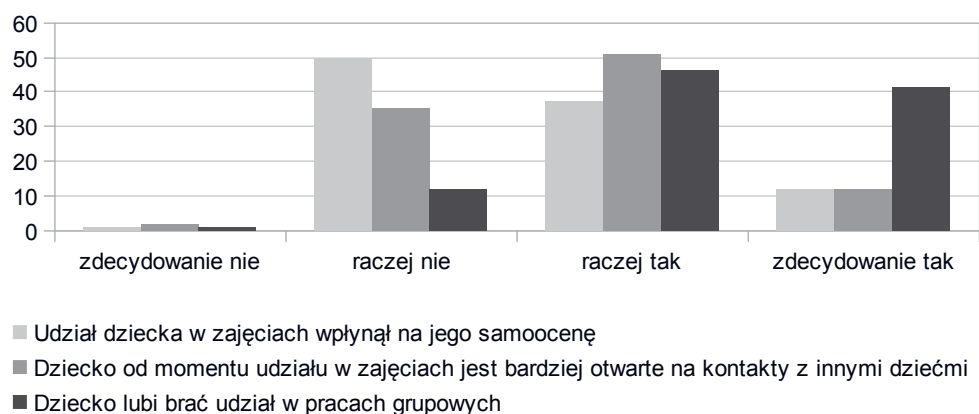

Źródło: Opracowanie własne

deklaruje, że ich dziecko opowiada o zajęciach po ich zakończeniu. Również 84% jest zdania, że ich dziecko śpiewa piosenki usłyszane na zajęciach. Aż 2 na 3 badanych (66%) deklaruje, że ich dziecko gra utwory i historie usłyszane na zajęciach/warsztatach. Z kolei 39% deklaruje, że ich dziecko maluje obrazki, które mają związek z zajęciami. Zatem z całą pewnością można powiedzieć, że zajęcia pozostają w różnej formie w pamięci dzieci.

Następnym badanym aspektem było zbadanie oczekiwań rodziców związanych ogólnie z zajęciami. Analizując oczekiwania rodziców wobec zajęć, należy zauważyć, że najczęściej (79%) rodziców/opiekunów życzy sobie, aby dziecko miało wiele przyjemności z zajęć. Z kolei 2 na 3 rodziców pragnie, aby dziecko nauczyło się czegoś o muzyce (65%) oraz aby było to wspólne przeżycie dla całej rodziny (64%). Połowa respondentów (50%) oczekuje, że dziecko zapozna się z muzyką klasyczną.

Rys. 6. Ocena postaw emocjonalnych i społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim badanym aspektem była ocena przez rodziców zmian emocjonalnych, społecznych oraz fizycznych, mających związek z uczestnictwem w zajęciach. Niemal połowa respondentów (49%) uważa, że udział dziecka w zajęciach wpłynął na jego samoocenę. Z kolei aż 63% deklaruje, że *raczej* lub *zdecydowanie* dziecko od momentu udziału w zajęciach stało się bardziej otwarte na kontakty z innymi dziećmi, bardziej towarzyskie. Zdecydowana większość badanych (87%) jest zdania, że dziecko lubi brać udział w pracach grupowych, które są nieodłączną częścią ww. zajęć.

Ważne dla badacza było także uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z procesami poznawczymi, stopniem samokontroli oraz stopniem aktywności dzieci na zajęciach. W opinii aż 87% badanych ich dziecko chętnie podporządkowuje się regułom panującym w grupach. Z kolei zdaniem 90% badanych dziecko *zdecydowanie* lub *raczej* bierze aktywny udział w zajęciach. Również większość badanych (83%) zgadza się z tym, że dziecko jest bardziej skoncentrowane na zajęciach. Podobnie (85%) badanych uważa, że dziecko przebywające w grupie szybciej uczy się zasad postępowania. Niemal dwóch na trzech respondentów (65%) zgadza się ze stwierdzeniem, że warsztaty rozwinęły w dziecku lepszą umiejętność nawiązywania kontaktów. Co ciekawe, nieco ponad połowa badanych (52%) jest zdania, że ich dziecko jest bardziej zdyscyplinowane. Aż 83% respondentów uważa, że ich dziecko po udziale w zajęciach jest bardziej wrażliwe na muzykę. Większość rodziców (63%) jest również zdania, że zajęcia mogły wpłynąć pozytywnie na rozwój fizyczny ich dziecka.

Rys. 7. Oczekiwania rodziców

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowując, można stwierdzić, iż uzyskane wyniki wskazują na duże zadowolenie rodziców/opiekunów z zajęć „Odkrywcy Muzyki”. Okazuje się, iż zajęcia te spełniają większość oczekiwań rodziców oraz przynoszą wiele korzyści (nawet pozamuzycznych) samym dzieciom.

Analiza *t*-testów

Test *t*-Studenta², służący do porównania ze sobą dwóch grup [por. Bedyńska, Brzezicka 2007], zastosowano, aby dokładniej zbadać wszystkie aspekty zawarte w kwestionariuszu oraz zanalizować możliwe różnice wiekowe. Dzieci młodsze (do 6. roku życia) oraz dzieci starsze (od 6. roku życia). W grupie młodszej znalazło się 53 dzieci, natomiast w grupie starszej 47 starszaków. W niniejszym badaniu zastosowano *t*-test studenta dla grup niezależnych.

Analizy przeprowadzone za pomocą testu *t*-Studenta pokazały, że istnieje statystycznie istotna różnica w poziomie aktywności w zajęciach ($t(98) = -2.820, p < .01$) oraz umiejętnościach pracy w grupie pomiędzy grupami ($t(98) = -2.406, p < .05$). Uzyskane wyniki badań wskazują na większe umiejętności społeczne dzieci starszych, lepszą umiejętność pracy w grupie, podporządkowania się regułom gier i zabaw oraz wskazówkom instruktora prowadzącego warsztaty.

W obu grupach wiekowych dzieci w podobny sposób wspominają zajęcia. Zarówno dzieci młodsze, jak i starsze chętnie opowiadają o zajęciach po ich zakończeniu, chętnie śpiewają poznane na nich piosenki, malują obrazki czy też opowiadają zasłyszane tam historie. Nie znaleziono w tym względzie żadnych statystycznie istotnych różnic pomiędzy obiema grupami.

Zdecydowanie większa liczba rodziców dzieci starszych uważa je za muzykalne ($t(97) = -2.054, p < .05$) (grupa 3–6 lat: $M = 3.06, SD = .752$, grupa 6–9 lat: $M = 3.34, SD = .600$). Także grupa rodziców dzieci starszych wyraziła większą chęć ponownego uczestnictwa w koncercie (wyniki na granicy istotności ($t(97) = -1.915, p = .056$)). Rodzice i opiekunowie dzieci w wieku 6–9 lat mieli częściej wrażenie, że ich dziecko czuło się na zajęciach dobrze ($t(97) = -2.087, p < .05$). Może wynikać to z faktu, iż w grupach młodszych dzieci nie zawsze są tak samodzielne, zsocjalizowane i gotowe do interakcji z obcymi osobami (innymi dziećmi, czy też osobami prowadzącymi). Często płaczą, biegają, bawią się zabawkami bądź zasypiają w trakcie zajęć.

Stopień zadowolenia z zajęć rodziców starszych dzieci ($M = 3.35, SD = .782$) był także wyższy od rodziców dzieci młodszych ($M = 3.60, SD = .538$). Zajęcia z grup wiekowych starszych podobały się rodzicom bardziej niż zajęcia w grupie najmłodszej ($t(98) = -2.578, p < .05$). Za to możliwość aktywnego udziału oraz uczestnictwa dziecka w zajęciach (śpiewanie, ruch do muzyki, nauka piosenek) była w grupie rodziców dzieci młodszych oceniona wyżej ($t(97) = 2.085, p < .05$)³.

Podsumowując, można stwierdzić, iż zajęcia dla najmłodszej grupy być może mniej podobają się rodzicom, ale za to są bardzo dobrze dostosowane do ich potrzeb i możliwości (zarówno ruchowych, poznawczych, jak i emocjonalnych). Rodzice dzieci starszych natomiast uważają, że zajęcia bardziej im się podobały. W większości uważają, że ich dziecko czuło się dobrze na zajęciach i chętniej przyjdą na kolejne tego typu warsztaty/zajęcia.

² Z testu *t*-Studenta korzysta się wtedy, gdy mamy wyniki dla dwóch grup i chcemy porównać je ze sobą – tzn. stwierdzić, czy wyniki w jednej grupie są większe bądź mniejsze niż w drugiej grupie.

³ Rodzice/opiekunowie dzieci młodszych, zwłaszcza w najmłodszej grupie wiekowej (3–4 lata) bardzo często są proszeni w trakcie warsztatu o czynny udział w zajęciach, pomoc czy też interakcję.

Analiza korelacji

Wyniki badań korelacyjnych⁴ [por. Bedyńska, Brzezicka 2007] wskazały, iż dzieci, które chętnie opowiadają historię usłyszaną na zajęcia, równie chętnie malują tematycznie związane z nimi obrazki ($r = .571, p = .000$).

Jeżeli chodzi o oczekiwania rodziców, to także potwierdziły się założenia teoretyczne i wynikające z nich zależności. I tak: rodzice/opiekunowie, którzy pragną, żeby ich dziecko miało wiele przyjemności z zajęć, równocześnie oczekują, iż dziecko będzie czuło się na zajęciach dobrze ($r = .690, p = .000$) oraz dowie się wielu nowych rzeczy o muzyce klasycznej ($r = .642, p = .000$).

Tabela 1. Oczekiwania rodziców – korelacja Pearsona

	Zajęcia są wspaniałym wspólnym przeżyciem, zwłaszcza dla dziecka	Zajęcia są dla mnie osobiście bardzo interesujące
Atmosfera na zajęciach była bardzo przyjemna		
Korelacja	.723	.742
Poziom istotności	.000	.000
N	100	100
Zajęcia są wspaniałym wspólnym przeżyciem, zwłaszcza dla dziecka		
Korelacja	–	.733
Poziom istotności		.000
N		100

Pewne zależności widoczne są również jeżeli chodzi o atmosferę panującą na zajęciach, stopień zadowolenia samych rodziców oraz ich pozytywną ocenę zajęć jako interesujących dla dziecka (patrz tabela 1). Okazuje się, iż rodzice, dla których zajęcia są wspaniałym przeżyciem emocjonalnym, równocześnie cenią sobie miłą atmosferę na zajęciach oraz sami oceniają je jako zajmujące, interesujące oraz ciekawe.

Podobnie ma się sytuacja ze skutkami, zmianami oraz konsekwencjami udziału dziecka w zajęciach. I tak:

- rodzice, którzy uważają, że udział w zajęciach wpłynął pozytywnie na samoocenę dziecka, również są zdania, iż dziecko od momentu czynnego udziału w zajęciach „Odkrywcy Muzyki” jest bardziej otwarte na kontakty z innymi dziećmi ($r = .762, p = .000, N = 100$);
- rodzice, którzy uważają, iż dziecko – od momentu czynnego udziału w zajęciach „Odkrywcy Muzyki” – jest bardziej otwarte na kontakty z innymi dziećmi, równocześnie uważają, iż warsztaty/zajęcia rozwinęły w nim lepszą umiejętność nawiązywania kontaktów ($r = .745, p = .000, N = 100$);

⁴ Współczynnik korelacji Pearsona służy do wskazywania zależności pomiędzy zmiennymi, nie wyjaśnia jednak związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy nimi. Jest to współczynnik określający poziom zależności liniowej między wybranymi zmiennymi losowymi.

- rodzice, którzy uważają, iż warsztaty/zajęcia rozwinęły w dziecku lepszą umiejętność nawiązywania kontaktów, uważają także, że dziecko na zajęciach było bardziej zdyscyplinowane niż zwykle ($r = .715, p = .000, N = 100$).

Analiza wolnych komentarzy

Rodzice/opiekunowie mieli możliwość wyrazić w końcowej części kwestionariusza swoje zadowolenie bądź niezadowolenie z zajęć. Ostatni punkt ankiety dawał możliwość wyrażenia życzeń związanych z dalszą organizacją koncertów i warsztatów z cyklu „Odkrywcy Muzyki”. Komentarze możemy podzielić na dwie kategorie: organizacyjne i merytoryczne. Z organizacyjnych komentarzy najczęściej powtarzały się następujące:

- duży problem z nabyciem biletu;
- zbyt duża liczba dzieci w danej grupie wiekowej;
- prośba o większą częstotliwość zajęć;

Merytoryczne komentarze dotyczyły najczęściej następujących kwestii:

- większy kontakt z instrumentami muzycznymi;
- dostosowanie zajęć do wieku dzieci;
- lepszy dobór repertuaru;
- różnorodność muzyki wykorzystywanej na warsztatach;
- kontynuacja zajęć dla dzieci powyżej ośmiu lat;
- większa aktywizacja i uczestnictwo dzieci w zajęciach.

Pojawiły się również inne, dotyczące wprowadzenia zajęć dla rodziców w czasie trwania warsztatów dla dzieci (np. chóralnych, muzycznych czy też pedagogiczno-psychologicznych).

Rodzice chętnie przyjdą na kolejne zajęcia ze swoimi dziećmi, jednak sami chętnie uczestniczyliby aktywnie w zajęciach zorganizowanych dla nich. Wśród odpowiedzi pojawiały się takie propozycje, jak np. chór dla rodziców lub zajęcia ruchowe przy muzyce klasycznej. Pojawiły się również obiekcje co do muzyków instrumentalistów biorących udział w koncercie dotyczące wyłącznie ich aktywniejszego udziału w koncercie. Kolejnym problemem organizacyjno-merytorycznym jest czas trwania koncertu/zajęć/warsztatów. Według kilku rodziców poprawie powinna ulec organizacja czasowa koncertu w taki sposób, aby całość (łącznie z przerwą) nie przekraczała dwóch godzin. Muzycy zaproszeni do udziału w koncercie powinni brać aktywniejszy udział w warsztatach organizowanych dla dzieci.

DYSKUSJA NAD WYNIKAMI

Wyniki badań jednoznacznie wskazują na wysoki poziom zadowolenia rodziców z warsztatów prowadzonych w Filharmonii Łódzkiej. Na uwagę zasługuje również fakt, iż wielu z nich zauważyło pozytywny wpływ zajęć na rozwój ich dzieci.

Rodzice w większości zgadzali się, że ich dziecko stało się bardziej twórcze, aktywne, wrażliwe i otwarte na muzykę, co było głównym założeniem organizowanych warsztatów. W większości jednak nie wpłynęły one na samoocenę dziecka i nie zauważono szczególnej poprawy w zdyscyplinowaniu dziecka po udziale w „Odkrywcach Muzyki”.

Jak wynika z badań CBOS⁵, w płatnych zajęciach pozalekcyjnych uczestniczą najczęściej dzieci z rodzin dobrze sytuowanych, zajmujących wysoką pozycję w hierarchii społecznej i zawodowej, co ma ścisły związek z poziomem wykształcenia rodziców. W przeprowadzonej ankiecie również zdecydowana większość (73%) rodziców bądź opiekunów posiada wykształcenie wyższe. Można wnioskować, że wyżej wykształceni i lepiej sytuowani zawodowo rodzice większą wagę przywiązują do rozwijania umiejętności i zainteresowań dzieci, w tym także do rozwoju ich osobowości. Częściej zdają sobie sprawę z faktu, że uczestnictwo w dodatkowych zajęciach wpływa w dalszej perspektywie na sukces życiowy i zawodowy ich dzieci.

Najczęściej na zajęcia uczęszczają z dziećmi kobiety (mamy, opiekunki) z wykształceniem wyższym. Dane demograficzne z innych badań [Gembris 2005; Kaczmarek 2008] także wpisują się w tę tendencję. Na koncert ze swoimi pociechami przychodzą przeważnie kobiety w wieku 30–50 lat, z wykształceniem wyższym, które wcześniej nie grały na żadnym instrumencie muzycznym.

Pozytywnie należy ocenić atmosferę, wagę koncertu, jako wspólnego przeżycia rodzinnego i dobre samopoczucie dzieci w budynku Filharmonii Łódzkiej.

Również w badaniach przeprowadzonych przez Kaczmarek [Kaczmarek 2008] aż 65% ankietowanych rodziców posiada wykształcenie wyższe. W obydwu przypadkach badania miały na celu przede wszystkim poznanie efektów oddziaływań koncertów/warsztatów na rozwój dzieci, poznanie oczekiwań i preferencji muzycznych dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz ocenę jakościową organizowanych koncertów. Dzięki temu na kolejne zajęcia ze swoim dzieckiem zdecydowanie lub raczej chciałoby przyjść aż 89% badanych. Także w badaniach Kaczmarek [2008] zdecydowana większość młodych słuchaczy dziecięcych koncertów chciałaby przyjść na następny koncert do Filharmonii Łódzkiej (85%). Oznacza to, iż koncerty te cieszą się dużą popularnością i zadowoleniem słuchaczy.

Porównując wyniki badań warsztatów „Odkrywcy muzyki” z wcześniej przeprowadzonymi badaniami przez Kaczmarek [2008], jasno wynika, iż tego typu warsztaty czy koncerty organizowane przez Filharmonię Łódzką są bardzo potrzebne.

W obydwu przypadkach rodzice są w większości zadowoleni z koncertów i oceniają je pozytywnie. Fakt, iż obserwują oni pewne pozytywne skutki bądź następstwa wizyt na koncertach filharmonicznych u swoich pociech, na pewno dodatnio wpływa na tę ocenę.

WNIOSKI

Podsumowując, można stwierdzić, że rodzice dzieci biorących udział w warsztatach muzycznych pt. „Odkrywcy Muzyki”, prowadzonych w Łódzkiej Filharmonii, są w większości zadowoleni z zajęć i oceniają je pozytywnie. Co ważniejsze, chętnie przyjdą ponownie na następne warsztaty ze swoimi dziećmi.

Niepokojący jest fakt, że większość rodziców wyraża brak dobrego samopoczucia ich dzieci na zajęciach. Według rodziców spowodowane jest to zbyt dużą liczbą dzieci w danej grupie. Mimo to warsztaty w ich ocenie pozytywnie wpływają na rozwój dzieci. Przykładem jest tutaj fakt, iż zdecydowana większość dzieci chętnie relacjonuje przebieg zajęć po ich

⁵ Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2012/2013, Centrum Badań Opinii Społecznej, Warszawa 2012.

zakończeniu. Od momentu uczestnictwa w zajęciach rodzice twierdzą, że dzieci są bardziej otwarte na kontakty z innymi i chętniej biorą udział w pracach grupowych.

Bardzo wysokie wyniki wskazujące na pozytywną atmosferę, istotność koncertu jako wspólnego przeżycia rodzinnego i samopoczucie dzieci w budynku Filharmonii Łódzkiej, pozwalają z optymizmem patrzeć w przyszłość.

Mam nadzieję, że wyniki tego badania publiczności koncertów dla dzieci przyczynią się do ulepszenia oferty programowej, zwiększenia liczby zadowolonych melomanów oraz poprawę jakości organizowanych koncertów dla młodej publiczności.

BIBLIOGRAFIA:

- Bastian Hans Günther i in. (2003), *Konzertpublikum: Quo vadis? Eine Untersuchung des heutigen Konzertpublikums*. „Das Orchester”, 12/2003, s. 8–19.
- Bedyńska Sylwia, Brzezicka Aneta (2007), *Statystyczny drogowskaz*. Warszawa: SWPS.
- Burowska Zofia (1976), *Współczesne systemy wychowania muzycznego*. Warszawa: WSiP.
- Centrum Badania Opinii Społecznej (2012), *Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2012/2013*. Warszawa: CBOS.
- Cieślak-Klauza Joanna (2006), *O aktywności muzycznej*. „Wychowanie w Przedszkolu”, nr 3, s. 132–138.
- Dollase Reiner, Rüsenberg Michael, Stollenwerk Hans J. (1986), *Demoskopie im Konzertsaal*. Mainz: Schott Verlag.
- Dollase Reiner, Rüsenberg Michael, Stollenwerk Hans J. (1978), *Das Jazzpublikum. Zur Sozialpsychologie einer kulturellen Minderheit*. Mainz: Schott Verlag.
- Eckhardt Josef, Pawlitza Erik, Windgasse Thomas (2006), *Besucherpotenzial von Opernaufführungen und Konzerten der klassischen Musik*. „Media Perspektiven”, 5/2006, s. 273–282.
- Eckhardt Josef, Pawlitza Erik, Windgasse Thomas (2006), *Potenziale besser nutzen. ARD-Studie zum Besuchspotenzial von Opernaufführungen und Konzerten der klassischen Musik*. „Das Orchester”, 12/2006, s. 21–27.
- Hamann Thomas K. (2005), *Die Zukunft der Klassik*. „Das Orchester”, 09/2005, s. 10–19.
- Hamann Thomas K. (2008), *Musikkultur – Einfluss der Bevölkerungsentwicklung auf Publikum und Konzertwesen*. [W:] Heiner Gembris (red.) *Musik im Alter. Soziokulturelle Rahmenbedingungen und individuelle Möglichkeiten* (s. 195–211). Frankfurt: Peter Lang Verlag.
- Kaczmarek Stella (2008), *Raport z przeprowadzonych badań. „Spotkanie z nutką”*. Nieopublikowany manuskrypt. Łódź.
- Neuhoff Hans (2001), *Die Altersstruktur von Konzertpublika*. „Musikforum”, 95, s. 64–83.
- Okoń Wincenty (1984), *Słownik pedagogiczny*. Warszawa: PWN.
- Przychodzińska-Kaciczak Maria (1999), *Muzyka i wychowanie*. Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Przychodzińska-Kaciczak Maria (1989), *Wychowanie muzyczne – idee, treści, kierunki rozwoju*. Warszawa: WSiP.
- Przychodzińska-Kaciczak Maria (1984), *Zrozumieć muzykę*. Warszawa: WSiP.
- Smoczyńska-Nachtman Urszula (1990), *Muzyka dla dzieci – muzykowanie wg koncepcji C. Orffa*. Warszawa: WSiP.

'Music discoverers' as a method of supporting pre-school children's musical development

SUMMARY:

The article presents and discusses the results of the survey conducted among the audience of the "Music discoverers" concerts for children, taking place on Saturday mornings in the Łódź Philharmonic. The survey was carried out with the help of the Łódź Philharmonic and the Chair of Music Education at the Grażyna nad Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź. "Music discoverers" is an exceptional artistic project, designed for pre-school and early school children (aged 4–7) and pursued in accordance with the method of Carl Orff, a German composer and pedagogue. The method is based on general educational assumptions.

The survey results show considerable satisfaction from the concerts both on the part of children and their parents. The latter maintained that the atmosphere was pleasurable, participation in the event gave their children a lot of joy – they felt good there, and what is more important, the event was adjusted to a child's intellectual and emotional level, and turned out to be a great shared experience for the whole family. What makes a positive signal is also the readiness to attend a concert again, expressed by $\frac{4}{5}$ of the surveyed audience. Beneficial effects of their children's participation in musical meetings were observed by nearly 90% of parents and carers

KEYWORDS: children, pre-school age, stimulation, music, development support.